

פרוכת ואמה טרקסין

• דף נא •

הרב אבישי נתן מייטליס שליט"א

במשכן היתה פרוכת שהבדילה בין הקודש לק"ק.

במקדש ראשון - היה בניין של אמה בשל גובה שלושים. ובמלכים א פ"ו פסו' לא איתא שהיה בו דלתות: ואת פתח הדביר עשה דלתות עצי שמן האיל מזוזות חמשית, ואף פרוכת כפי המבואר בדברי הימים ב פ"ג פסו' יד: ויעש את הפרכת תכלת וארגמן וכרמיל ובוץ ויעל עליו כרובים'.

הובא במשנתנו: 'היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים, וביניהן אמה. רבי יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד, שנאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים'.

ובגמרא: 'שפיר קאמר להו רבי יוסי לרבנן. ורבנן אמרי לך, הני מילי במשכן, אבל במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין, ובמקדש ראשון הוא דהואי. ואיסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ, ועבוד שתי פרוכות'.

מפרש רש"י: 'אמה טרקסין - כך נקראת כותל מחיצה שהפסיק במקדש ראשון, אבל במקדש שני שהיה גבוה (מאה) [מסורת הש"ס: מ'] אמה - לא עשאוהו, לפי שלא היו עוביה אלא אמה ואינה יכולה לעמוד בגובה (מאה) [מסורת הש"ס: מ'] אמה, ולהוסיף על עוביה אי אפשר, דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל'. נמצא, שבמקדש שני לא היה קיר, שכן הבניין היה גבוה יותר מבית ראשון ולא מספיק עובי אמה בלבד לבניין לגובה זה, ואסור לשנות ולהוסיף בבניית ההיכל, הכל מכתב ה' עלי השכיל'. ולא ניתן לבנות חלק בניין וחלק פרוכת כמבואר בב"ב בדף ג.

הגמ' מסתפקת אם קדושת מיקום האמה בבית ראשון כקודש קדשים, ויש למקם את הפרוכת בצד החיצוני, הקרוב להיכל, בכדי להבדיל גם את האמה עצמה מההיכל. או קדושתו הינה כשל קודש, ויש למקם הפרוכת פנימה, קרוב לק"ק, ואזי מקום האמה מצטרף להיכל.

לדעת חכמים, בשל הספק - עשו שני פרוכות. בקצה ארבעים אמות של ההיכל, ועוד פרוכת נוספת לפני העשרים אמה של ק"ק.

ואילו לדעת ר' יוסי, האמה טרקסין עצמה היתה או בקודש או בק"ק, ולא יודעים אם הינה חלק מארבעים של הקודש או חלק מהעשרים של ק"ק, ודי בפרוכת אחת.

הגמ' הבינה ו'איסתפקא להו לרבנן בקדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ ועבוד שתי פרוכות'. כלומר, הסתפקו לגבי האמה שמבדילה בין תחומי הקודש לק"ק אם הינה מסופחת וחלק מהקודש או הק"ק, אבל הניחו בוודאי שהיה אמה נוספת מעבר למידות ההיכל וק"ק. כלומר, היה במקדש ראשון 61 אמה מורכב מ40 קודש, 20 ק"ק, ועוד אמה טרקסין.

אך הרמב"ם בהלכות בית הבחירה פ"ד ה"ב לא הבין כך, וכתב: 'בבית ראשון היה כותל מבדיל בין הקדש ובין קדש הקדשים עביו אמה. וכיון שבנו הבית שני נסתפק להם אם עובי הכותל היה ממדת הקדש או ממדת קדש הקדשים לפיכך עשו קדש הקדשים עביו עשרים אמה תמימות ועשו הקדש ארבעים אמה תמימות והניחו אמה יתירה בין הקדש ובין קדש הקדשים ולא בנו כותל בבית שני אלא עשו שתי פרוכות אחת מצד קדש הקדשים ואחת מצד הקדש וביניהן אמה כנגד עובי הכותל שהיה בראשון. אבל במקדש ראשון לא היתה שם אלא פרכת אחת בלבד, שנאמר והבדילה הפרכת לכם'.

כלומר, לרמב"ם במקדש ראשון היתה האמה חלק מהקודש או הק"ק, וכל אורך המבנה היה 60 אמה בלבד. והשאלה אם ההיכל היה 39 אמה בנוסף לאמה טרקסין שהינה קודש, או שהיה ק"ק 19 בנוסף לאמת טרקסין שהיא נסמכת לק"ק. ודי לו בפרוכת אחת. ואילו בבית שני הסתפקו לאיזה צד היה שייך האמה, ולהכי עשו אמה נוספת מעבר ל60 אמה הכוללות של המבנה. והוצרכו לשני פרוכות. ודלא כש"ס דילן.

מדוע נצרכו שני פרוכות

האם הפרוכת נועדה להסתיר את ק"ק? או לייצר הפרדה, האם צריך להעמיד את הפרוכת בדיוק בגבול? אסור לפני / אחרי? זהו שינוי במבנה במקום?

א. מהתוס' בד"ה 'ועבוד' עולה שהצריכו שני פרוכות מספק. והפרוכת קובעת גבול הקדש וק"ק.

ב. התוס' ישנים ד"ה 'מספקא', הריטב"א והתוס' ראש בארו שיש לפרוס שני פרוכות מספק. לא די בפרוכת אחת, שכן אם יפרסו פנימה, יש חשש שהכהנים ידחקו ויכנסו למקום ק"ק. ואם יפרסו חיצוני, אז הכהן שהיה נכנס לק"ק להקטיר יעשה זאת סמוך לפרוכת בחלק של הקודש, בסוברו שזהו ק"ק. נראה שאילולי חשש התקלה - לא היה מניעה לעשות פרוכת אחת אף שאינה ממש בגבול. נמצא שתכלית שני הפרוכת אינה להבדיל בין הקדושות אלא למנוע תקלה.

כן עולה מהמשך דברי התוס' ישנים: 'ולרבנן נמי אם לא הוא מספקא לן לא היו עבדי שתי פרוכות, שאין לחוש אי מוספין על אויר ההיכל או בית קדש הקדשים'.

ג. הגבורת ארי והחזון יחזקאל הבינו שדין פריסת ב' פרוכות היה מדינא. נאמר והבדילה בין קדש לק"ק, ויש להניח מחיצה בדיוק במקום סיום הקודש ובמקום התחלת ק"ק. להבדיל בין מיקום הקודש היכן שמתחיל, והיכא שהק"ק מתחיל. אולי להכי היתה אמת בנין הטקסין רחבה אמה.

איתא בתוספתא יומא פ"ב ה"א: 'רבי יוסי אומר לא היה שם אלא פרוכת אחת שנאמר והבדילה הפרוכת לכם. אמרו לו מה ת"ל בין הקדש ובין קודש הקדשים, אמר להם בין קדש העליון לקדש התחתון. דבר אחר בין נוב לגבעון לשילה לבית עולמים'. הרי שיש לעשות הבדלה מדינא בין הבדלי הקדושות. הגר"ש אלישיב הסיק מדברי התוספתא שנחלקו בביאור הפסוק מהו והבדילה בין ק' לק"ק, שדין העמדת הפרוכת אינה מדיני הספקות והחששות, אלא מדינא דקרא, שיש לעשות ב' פרוכות. ותרוויהו איקרי פרוכת המבדלת.

כן הוא בירושלמי יומא פ"ה ה"א: 'מהעבד לה רבי יסי בין קדש הקדשים שלמעלן לקדש קדשים שלמטן. ולית לרבנן כן, אית לן כהיא דתנינן וראשי פסיפסין מבדיל בעלייה בין קדש לבין קדש הקדשים'.

המקדש דוד סי' א אות ה תמה על התוס' שיש שני פרוכות מספק, ויתכן והחיצונה אינה בק"ק, וכיצד מזה עליו? והנה אם הזאה על הפרוכת לא מעכבת, ניחא. שדי שמה במקום ק"ק. אך אם יש דין שהדם יגע בפרוכת, קשה. אומנם י"א שרק לר'

אלעזר ב"ר יוסי שראה הפרוכת ברומי עם כתם דם וכי יש לגעת בפרוכת, והוא סבר כאביו ר' יוסי שהיתה רק פרוכת אחת.

על כורחך, שזהו ציווי התורה להזות על מקום סיום הקודש.

הרמב"ם אומר שיש להניח רווח אמה כפי שהיה במקדש ראשון. הנה אם פורסים פרוכות רק משום הספק, אין כאן רווח אמה. שכן פרוכת אחת וודאי אינה מדינא, ואין רווח אמה. ע"כ שהיה דין לעשות שתי פרוכות והדין שיהא רווח אמה, שכן נדרש להבדיל בין הקדש, וכן בתחילת הק"ק.

הגר"י מיכל פיינשטיין הקשה למה נקרת אמת טרקסין על שם שסוגר הלוחות שנתנו בסיני. הלא עיקר המחיצה להבדיל ולעשות מחיצה בין ק' לק"ק. נמצאנו למדים, שעניינה של הפרוכת היא לכסות ולהסתיר את הק"ק, את הלוחות. ולכן במסעות הורידו הפרוכת וכיסו הארון.

ותקשה, שהלא בבית שני לא היה ארון, ולא בעי כיסוי והסתרה.

אלא היו שני מטרות לפרוכת. לכסות הארון. ולהבדיל בין הקדושות. ועניין ההזאה על הפרוכת הינה משום שהיא כיסוי הארון, וזה היה גם בפרוכת החיצונה, ולכן מהני להזות עליה.